

TEM Toimialapalvelu

Luonnontuotealan toimialaraportti 2021

Kuluttajaa kuunnellen – Ruoka- ja luonnontuotealan vuosiseminaari 8.12.2021

Toimialapäällikkö Sirkku Wacklin

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

TEM Toimialaraportit 2021 - Tulevaisuuden luonnontuoteala

- Luonnontuotealan kasvu sekä kotimaassa että kansainvälisesti pohjautuu kasvaviin trendeihin, kuten luonnonmukaisuuteen, vastuullisuuteen, turvallisuuteen, ekologisuuteen, terveellisyyden tavoitteluun, pohjoismaisuuteen ja arktisuuteen.
- Koronapandemia on vahvistanut luonnontuotealan kasvuun liittyviä trendejä. Luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutusten trendikkyys lisää luonnontuotteiden ja luontomatkailukohteiden kiinnostavuutta.
- Luonnontuotteiden kysynnän maailmalla odotetaan kasvavan. Toimialan potentiaalisia mahdollisuuksia ei ole vielä hyödynnetty kaikilta osin.

Luonnontuoteala on monipuolisia elinkeinomahdollisuuksia tarjoava kasvuala

- Luonnontuotealan yrittäjyyttä voidaan harjoittaa esim.
  - raaka-ainetuotannossa
  - elintarvikealalla
  - matkailualalla
  - hyvinvointialalla
  - kosmetiikkateollisuudessa
  - lääketeollisuudessa
  - kemianteollisuudessa
  - sekä muussa luontoa ja luonnon raaka-aineita ja jatkojalosteita hyödyntävässä elinkeinotoiminnassa

Luonnontuotealan raaka-aineiden kulku

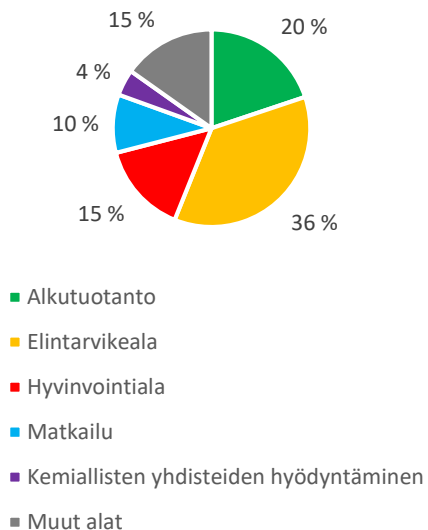
Lähde: Luonnontuoteala Lapissa-info graafi 2019

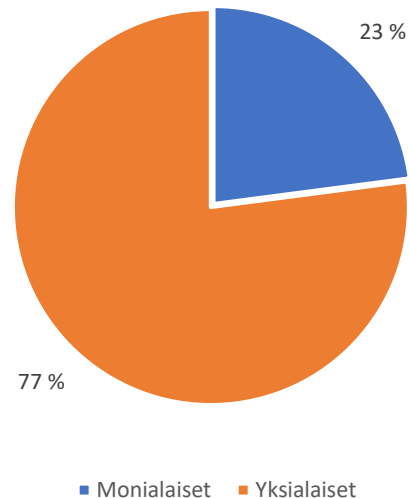
Luonnontuoteala kytkeytyy moniin toimialoihin

Luonnontuotealan yritysten
jakautuminen eri toimialaryhmiin 2021

Monialaisten yritysten osuus
luonnontuotealalla 2021

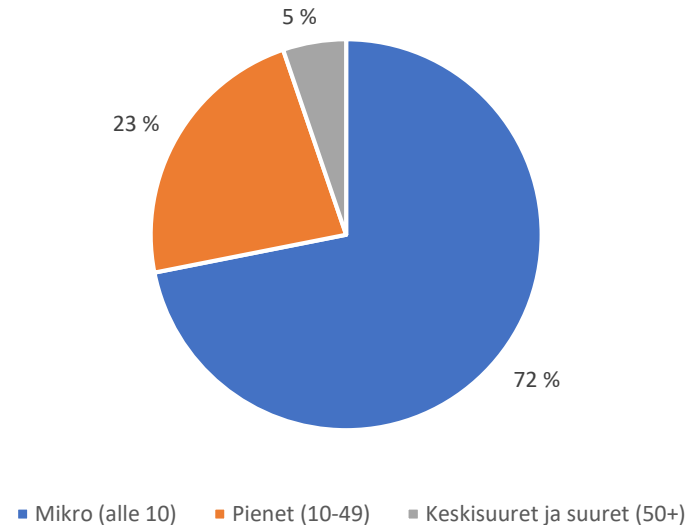

Toimialan rakenne

- Toimialaraportin tiedot perustuvat asiantuntija-arviona koottuun 771 luonnontuotealan yrityksen ja luonnontuotteita liiketoiminnassaan hyödyntävän yrityksen listaan
- Suurin osa (95 %) toimialan yrityksistä on mikroyrityksiä tai pieniä yrityksiä

Luonnontuotealan yritysten koon jakauma

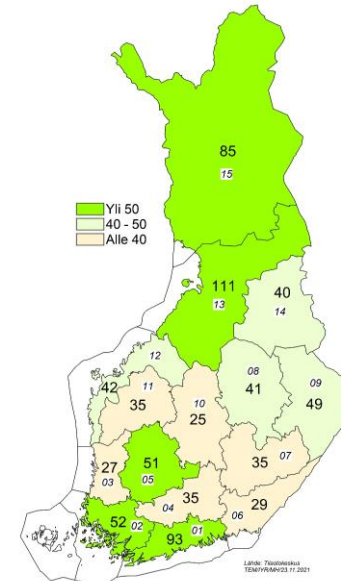

Toimialan alueellinen jakauma

- Eniten luonnontuotealan yrityksiä on Pohjois-Pohjanmaan, Lapin ja Uudenmaan ELY-keskusten alueilla
- Alkutuotantoa harjoittavia yrityksiä on eniten Lapissa, Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjois-Savossa ja Uudellamaalla
- Elintarvikealan yrityksiä on eniten Pohjois-Pohjanmaalla, Uudellamaalla, Lapissa, Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa
- Suurin osa matkailualan yrityksistä sijaitsee Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla
- Uudellamaalla toimivat luonnontuotealan yritykset valmistavat erityisesti hyvinvointi-, kosmetiikka-, hygienia- ja lääketeollisuuden tuotteita sekä harjoittavat luonnontuotteisiin liittyvää vähittäis- ja tukkukauppaa

Luonnontuotealan yritykset ELY-keskuksittain 2021

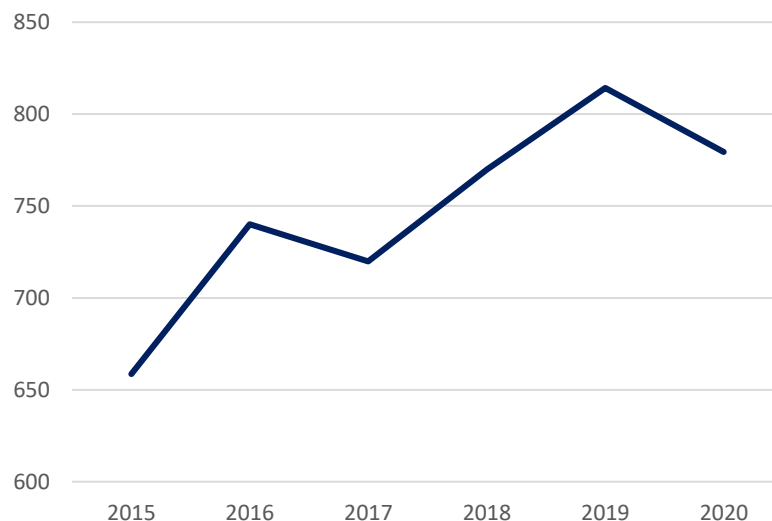

Luonnontuotealan yritysten liikevaihdon kehitys

- Luonnontuotealan yritysten ja luonnontuotteita liiketoiminnassaan hyödyntävien yritysten liikevaihto on kasvanut vuoteen 2019 saakka
- Koronavuonna 2020 liikevaihto laski hieman ollen noin 780 miljoonaa €
- Alan liikevaihtoa laski erityisesti matkailun ja hyvinvoinnin palveluiden ja tuotteiden liikevaihdon lasku
- Alkutuotannon ja kemiallisten yhdisteiden hyödyntämisen osalta liikevaihto nousi hieman

Luonnontuotealan liikevaihdon kehitys
(milj. €), Tilinpäätöstiedot

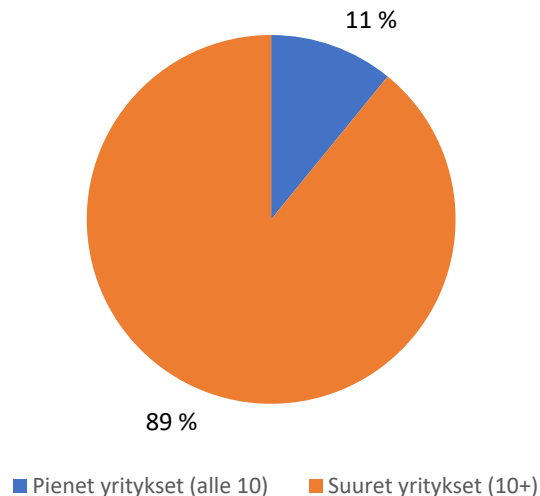

Liikevaihdon jakautuminen yrityskoon mukaan

- Mikroyritysten ja pienten alle kymmenen työntekijää työllistävien yritysten osuus alan liikevaihdosta on 11 %, vaikka niiden osuus alan yritysten määrästä on 95 %

Pienten ja suurten yritysten osuus liikevaihdosta

Toimialan investoinnit

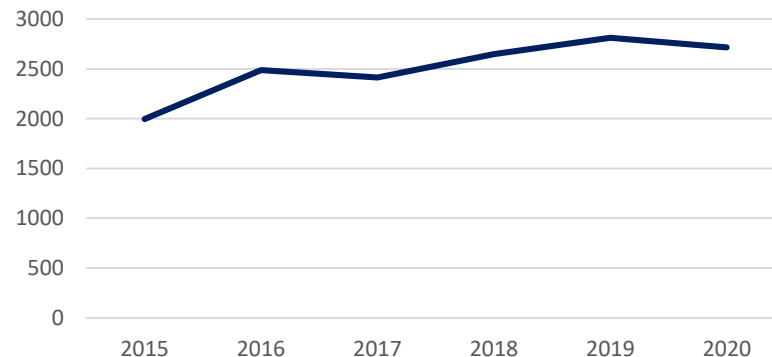
- Toimialan yritysten investoinnit ovat kohdistuneet mm. marja- ja sienialan yritysten sekä esimerkiksi pakuria ja mahlaa hyödyntävien yritysten tuotantotilojen rakennus-, kone- ja laitehankintoihin
- Elintarvike-, mehu-, hillo-, leipomo- ja juomateollisuudessa on toteutettu investointituen avulla mm. tehtaan laajennuksia, uusien tuotantolinjojen rakentamista, pakastevarastoja, pakkauskoneinvestointeja sekä tuotantoprosessien automaation tehostamista
- Pohjois-Karjalaan on suunnitteilla Suomen ensimmäinen teollisen mittakaavan pakastekuivauslaitos, jota on tarkoitus hyödyntää mm. marjojen, luonnontuotteiden ja elintarvikkeiden jalostuksessa

Luonnontuotealan työvoima

- Toimialan henkilöstön määrä on vain suuntaa antava, koska pienimpien yritysten henkilöstötietoja ei ole saatavilla Suomen Asiakastieto Oy:n tietokannasta
- Suurin osa alan yrityksistä on mikroyrityksiä ja pieniä yrityksiä
- Puute osaavasta työvoimasta koskee myös luonnontuotealan yrityksiä

Luonnontuotealan yritysten henkilöstön määrän kehitys 2015-2020

Ulkomainen kausityövoima

- Marja-alan yritykset ovat riippuvaisia ulkomaisesta kausityövoimasta
- Ulkomaalaisten poimijoiden panos marjojen myyntimäärissä on merkittävä
- Ulkomaisia poimijoita tuli Suomeen viime vuonna noin 2 400, tänä vuonna määrä oli jo lähes 4 000
- Viime vuonna 2020 luonnonmarjojen myyntimääristä noin 83 % oli ulkomaisten poimijoiden, edellisenä vuonna osuus oli 92 %
- Luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellista asemaa koskeva uusi laki parantaa kerääjien asemaa

Raaka-ainemarkkinat

- Luonnonmarjoista ja –sienistä kertyi Ruokaviraston Marsi-raportin mukaan poimintatuloa lähes 21 miljoonaa euroa vuonna 2020. Poimintatulon määrä on noussut viime vuosina, määrä oli noin 15 miljoonaa euroa v. 2015.
- Vuotuisen metsämarjasadon määrän arvioidaan olevan yli 500 miljoonaa kiloa, josta on arvioitu otettavan talteen vain 3-10 %
- Sienisato voi olla hyvänä sienivuotena jopa 1 000 miljoonaa kiloa, josta poimitaan vuosittain vain 3,3-15 miljoonaa kiloa
- Ostopisteverkosto on tuonut osalle yrityksistä paikoin merkittävän lisän luonnonmarjojen talteenotosta
- Ostopisteverkostoon kuuluva 4H-järjestön Satosankarit-ostojäsenistö on myös merkittävä nuorten työllistäjä
- Marjojen viennin ja tuonnin määrissä on vuosittaista vaihtelua riippuen kotimaisen marjasadon määrästä ja hinnasta

Tuotevääreennökset

- Verkkokaupan kasvun myötä erilaisten tuotevääreennösten markkinoillepääsy on entistä helpompaa Tullin suorittamasta tuonnin valvonnasta huolimatta
- Esimerkkinä luonnontuotealaan liittyvästä tuotevääreennöksestä on ulkomaisen yhtiön toimesta tapahtuva marjojen myynti ja markkinointi Suomen lipun tunnuksella
- Myös lainsäädännön vastaisia lääkkeellisiä väitteitä sekä terveystäitteitä voidaan käyttää ulkomaisten luonnontuotteiden markkinoinnin yhteydessä
- Ruokavirasto kehittää parhaillaan elintarvikkeisiin liittyvän petoksellisen toiminnan torjuntaa moniviranomaisyhteistyönä
- Kotimaiset tutkimus- ja kehitysorganisaatiot ovat pyrkineet kehittämään erilaisia analysointimenetelmiä, joiden avulla yritykset pystyisivät todentamaan tuotteidensa alkuperän, laadun jäljitettävyyden ja turvallisuuden

Luonnontuotealan kehittymistä ja kasvua tukevia tekijöitä

- Useat kansalliset ohjelmat ja strategiat (mm. Luomu 2.0-, lähiruoka ja ilmastoruokaohjelma, metsä- ja biotalousstrategia) luovat edellytyksiä toimialan kasvulle
- Luonnontuotealan valtakunnallinen toimintaohjelma päivitetään kevääseen 2022 mennessä
- Metsistä saatavat luonnontuotteet edistävät Euroopan vihreää kasvua ja kehitystä (YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO ja Euroopan metsäinstituutti EFI 2021)
- Luonnontuotealan yritykset entistä selkeämmin kohderyhmänä maaseutu- ja rakennerahastojen tulevan ohjelmakauden yritysinvestoinneissa ja yhteistyötoimissa

Luonnontuotealan kehittämiskohteita

- Alan ongelmana on luonnontuotteiden heikko saatavuus, pienet tuotantoerät ja niiden hajanaisuus
- Metsänomistajien kesken tarvittaisiin verkostoitumista ja yhteistyötä toimituserien kasvattamiseksi
- Toimivan ja tehokkaan raaka-aineen hankintaketjun sekä keruutuotteista jalostavalle teollisuudelle ammattimaisesti puolivalmisteiksi prosessoivan arvoketjun osan puuttuminen avaa liiketoimintamahdollisuuksia luonnontuotealan yrityksille

Luonnontuotealan mahdollisuuksia

- Luonnontuotteiden kysynnän odotetaan kasvavan, alan taloudellista potentiaalia ei ole vielä hyödynnetty täysin. Metsissämme on potentiaalia luonnontuotteiden tuotantoon
- Suomen vahvuudet luonnontuotteiden tuottajamaana löytyvät laajoista keruualueista, raaka-aineiden erinomaisista ravintoarvoista, luotettavasta alkuperästä sekä toimitusvarmuudesta
- Kuluttajien valinnoissa painavat yhä enemmän tuotteet ja palvelut, jotka on valmistettu ilmastoystävällisesti. Luonnontuotealalla on hyvät mahdollisuudet hyödyntää kilpailuetuna luonnon raaka-aineista vastuullisesti ja kestävästi tuotettuja tuotteita ja palveluita

Luonnontuotealan mahdollisuuksia

- Koronapandemian aikana vahvistuneen luontomatkailukysynnän hyödyntäminen uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä
- Kausityövoimakysymykseen liittyvien uusien ratkaisujen löytäminen
- Luonnontuotealan uusiutumisen tueksi vahvempaa innovaatio- ja kehittämistoimintaa sekä teknologian ja digitalisaation nykyistä aktiivisempaa hyödyntämistä arvoketjujen kehittämisessä
- Uusien ja verkostomaisten liiketoimintamallien kehittäminen

Kiitos!

www.tem.fi/toimialapalvelu

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

**BUSINESS
FINLAND**

tukes
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto